

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

december 8 • 2019

Fler ärkebiskopliga brakteater från sent 1100-tal

L som i Lödöse

SNF:s auktionsverksamhet firar 90 år och MISAB 10 år

Myntstudier 2019:1 med tema Finland

30 SEK

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER

1/12 sida
47 × 50
mm
250 SEK

1/8 sida
72 × 50
mm
350 SEK

1/6 sida
47 × 105
mm
400 SEK

1/4 sida
72 × 105
mm
600 SEK

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma låga annonspriser även 2020

Annonsen på årsbasis får dessutom 20% rabatt

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se

Annonsen som inte är förenliga med SNF:s och AINP:s etik avböjs

Innehåll SNT 8 • 2019

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
SNF:s auktionsverksamhet firar 90 år och MISAB 10 år	180–186
Karlskoga på den numismatiska kartan. En myntutflykt	188–189
L som i Lödöse	189
Fler ärkebiskopliga brakteater från sent 1100-tal	190–191
Myntstudier 2019:1 med tema Finland	192–193

FASTA RUBRIKER

HELT APROPÅ ... Från Nöbelöse till Nobel	187
PRESSGRANNAR. Numismatisk-museala återblickar i NNB	187
LÅSTIPS. <i>Möntvarianter fra Estland i svensketiden</i>	191
AUKTIONER & MÄSSOR	193
PRESSKLIPP 1848. Det svängde om dukaterna 1848	193
NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER. <i>Sveriges guldmynt 1512–2020</i>	194–195
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.	195
SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS BOKBUTIK.	196
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	198

OMSLAG

Drottning Lovisa Ulrika (1720–1782), gift med Adolf Fredrik och mor till Gustav III, ägde en större mynt- och medaljsamling. Det var genom Carl Gustaf Tessin som hennes intresse för myntstudier och myntsamlade hade väckts. Lovisa Ulrikas egen myntsamling utökades då hon år 1746 förvärvade Tessins samling för 135 360 daler km. Även hans numismatiska böcker följde med i köpet.

Konstnär: Lorens Pasch den yngre (1733–1805), 1767.

FOTO HÄMTAT FRÅN WIKIPEDIA.SE

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
11522 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
Måndagar
kl. 10 - 12 och 13 - 16
info@numismatik.se

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 SEK / år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt
Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder material till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977 - 2018 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

HÖSTEN 2019 / VÅREN 2020

Föreningens aktiviteter

Våra medlemmar är varmt välkomna till SNF:s föreningskvällar. De är med få undantag förlagda till sista onsdagen i månaden, vår och höst. Vi ses i samband med föredrag, alltid med ämnet numismatik. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

Börs med bygel.
KMK samling.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

JULRIM ANNO 1787 OCH BÖRS 1788

Det verkar vara något av 1700-talets år i år. Carina Burman har utkommit med *Bellman. Biografin*. och Rebecka Lennartsson med *Mamsell Bohmans fall. Nattlöperskor i 1700-talets Stockholm*, Claes Rainer med *Lovisa Ulrika. Konst och kupp försök*, Niklas Natt och Dag med uppföljaren *1794*. Inte helt numismatiskt relaterade, men ändå.

Carl Michael Bellman, däremot, relaterar till mynt och penganöd på alla de sätt, som här i ett litet julrim:

Med en penningpung

Motgång överallt betungar
Rik och fattig, skön och ful,
Men att leva nöjd i jul
Bör man hava mynt och pungar.

Nästa nummer av SNT utkommer första veckan i februari 2020.

DECEMBER

4 Julfest

Plats Banérgatan 17

18.00 Föreningens traditionella julfest med glögg, lussekatter och julgodis. En mindre julauktion, nummer 176, kommer att genomföras med enklare material ur Sven Svenssons samlingar. Någon förteckning sänds inte ut i förväg. Kontant betalning vid auktionstillfället.
Hjärtligt välkomna!

FEBRUARI

26 Föreningskväll

Plats Banérgatan 17

18.00 FÖREDRAG. Roger Svensson: *Akuta myntförsämringar - vinstkällor och konsekvenser*. Myntherrar har speciellt under finansiellt ansträngda tider använt myntförsämringar som extra inkomstkälla. Här presenteras olika vinstkällor som myntherren har från en sådan strategi samt vilka villkor som måste uppfyllas. Även konsekvenser samt vinnare och förlorare diskuteras utifrån historiska exempel.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44, 76
Kansliet är öppet: måndagar kl. 10 - 12 & 13 - 16
Kansliet är stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna
Hemsida: www.numismatik.se
SNT finns på Facebook

SNF:S AUKTIONSVERKSAMHET FIRAR 90 ÅR OCH MISAB 10 ÅR

Av Jan-Olof Björk

Ar 2019 celebrerar Myntauktioner i Sverige AB – i numismatiska kretsar kanske mer känt som Misab – sitt tionde verksamhetsår. Det var alltså 2009 som dåvarande styrelsen i Svenska Numismatiska Föreningen äntligen satte ned foten och bildade ett helägt auktionsbolag, som på lång sikt skulle förse föreningen med erforderligt kapital för att kunna bedriva sin stadgenliga verksamhet. Men naturligtvis också för att skapa en marknadsplats för föreningens medlemmar och andra att sälja och köpa numismatiska föremål på.

Samtidigt som bolaget bildades uppnådde föreningen ett annat mål, nämligen att särskilja föreningens kärnverksamhet såsom bokpublicering, tidskriftsutgivning, föredrag och annat från den mer kommersiella sidan. Därigenom försvann också det sedan många år latent hotet om skatteplikt på grund av allt för omfattande auktionsverksamhet i föreningen. Andra får bedöma om satsningen varit till gagn för föreningen och dess medlemmar. Så mycket kan dock sägas – under dessa år har mer än trettio auktionskataloger producerats och lika många auktioner hållits.

Redan från början beslutade såväl föreningens som bolagets styrelse att katalogerna skulle ges ett bestående värde. Detta hoppas vi kan uppfyllas genom att de rent fysiskt är rustade för mångårig användning efter auktionsdagen genom att de är trådbundna i hårda pärmar. Auktionskatalogerna är också ett utmärkt medium för spridning av numismatisk kunskap. Genom kompletteran-

1. Vy över auktionspubliken under en SNF-auktion år 1963.

Lokalen var Vitterhetsakademiens lunchrum.

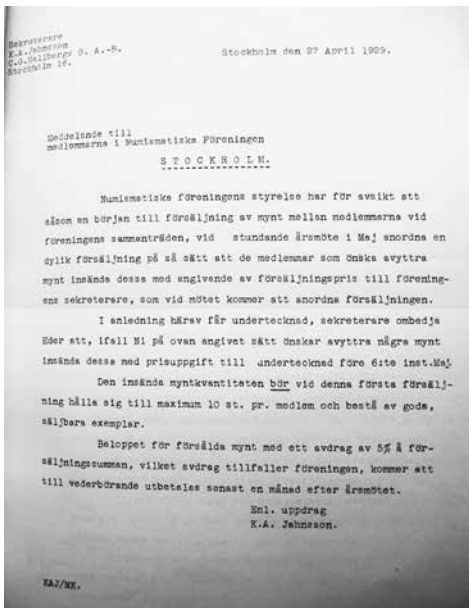
Hitom podiet, vid auktionsprotokollet skymtar den legendariske Georg de Laval.

OKÄND FOTOGRAF.

2. Bland de närvarande under SNF:s auktion 1963 märks bland andra mynthatlarna Harry Glück och C. G. Hesselblad.

OKÄND FOTOGRAF.

3. Skrivelse med information om och inbjudan till SNF:s första (?) myntauktion i maj 1929. Original i SNF:s kansli.

4. Aktiebrev för Myntauktioner i Sverige AB. Undertecknade av de tre första ledamöterna; Per-Erik Andersson, Bernt Thelin och Jan-Olof Björk.

de texter i anslutning till auktionsobjektet förmedlas både sedan tidigare kända såväl som nya ej tidigare publicerade numismatiska rön. Detta till gagn för både novisen och den rutinerade samlaren.

Sedan några år bedriver Misab också auktionsverksamhet på internet. I skrivande stund närmar vi oss den tjugonde auktionen. Denna försäljningskanal lämpar sig särskilt väl för de lite mindre kostsamma objekten och den skrymmande litteraturen. Fördelarna är flera vid internetförsäljning, bland annat minskar bolagets kostnader för tryckning, distribution, lokalhyror med mera. Men även Misabs kunder som vanligtvis besöker live-auktionerna gynnas genom att resor och hotellkostnader kan sparas in. För att inte nämna tidsåtgången. Under internetauktioner finns inga kunder "i salen" utan alla har samma förutsättningar. Mot bakgrund av dessa kostnads- och tidsaspekter samt en alltmer framväxande miljömedvetenhet kommer, tror vi, denna form av auktioner att öka allt mer. Det känns därför bra att vara i marknaden och skapa erfarenheter.

Under de tio första åren har Misab till ägaren Svenska Numismatiska Föreningen delat ut 1 300 000 kronor i aktieutdelning – verksamhetsåret 2018 oräknat. Att jämföras med de 250 000 kronor som föreningen satsade i form av aktiekapital. Enligt sajten allabolag.se uppgick Misabs egna kapital vid senaste årsredovisningen till 3 151 000 kronor, medan soliditeten var nära 70%.

Historiskt perspektiv

I detta sammanhang kan det kanske vara på sin plats att ur ett historiskt perspektiv beröra föreningens auktionsverksamhet i egen regi och framför allt de diskussioner som förts inom styrelsen.

I föreningens arkiv på kansliet i Stockholm finns en kulturhistorisk skatt i form av protokollsböcker, skrivelser med mera förvarad. Enligt protokoll fört vid föreningens styrelsemöte den 10 maj 1926 har "förslag om myntauktioners hållande af föreningen för att härigenom skaffa densamma inkomster ... flera gånger förut debatterats men utan resultat".

Megasamlaren och sedermera föreningens store donator Sven Svensson (1855–1928) hade som styrelseledamot den 18 april inkommit med en skrivelse i ärendet. Av diskussionen som följde beslöts att saken skulle hänskjutas till det stundande årsmötet för avgörande. Närvarande styrelseledamöter var förutom Sven Svensson, ordföranden Axel Wahlstedt (1867–1943), sekreteraren Carl Lundström (1865–1928) samt Carl Holmberg (1879–1968). Frånvarande på grund av sjukdom var Conrad Sundell (1864–1927). Nämda årsmöte hölls den 19 maj å restaurang Riche inför nitton närvarande föreningsmedlemmar. Auktionsfrågan behandlades helt kort och beslutet blev att styrelsen skulle utreda frågan ytterligare.

Nästa gång Sven Svenssons förslag berördes var vid styrelsemötet den 16 december 1927. Under § 5 noterades att ordförande Wahlstedt "snarligen ville ha frågan löst med hänsyn dertill att föreningen behöfver pengar dels för utgivande af sina Numismatiska Meddelanden och dels för att kunna betala föredragshållare".

5. Vy över auktionspubliken under Misab auktion 3, mars 2010. Auktionen hölls i Garnisonens restaurang på Karlavägen 100 i Stockholm.

Styrelsen hyste oro för hur mynt-handlarna skulle motta ett besked om en föreningsdriven auktions-verksamhet. I protokollet noterades följande utfästelse för att blidka hand- deln; *"Ordf. prioriterade att mynt-handlarna icke skulle bli lidande på ändringen men väl Bokauktionskom- missarien och Stockholms stad"*. För att rättfärdiga de sistnämndas befa- rade intäktsminskningar resonerar man att kostnaden vid auktionsför- säljningar hos bokauktionskammar- en varit höga och *"allt för kännbara för en säljare"*.

På styrelsens uppdrag hade en extern utredning därför tagits fram. Herr S. Hofmann Bong har således i en skrivelse daterad den 14 decem- ber 1927, bilaga 2 till protokollet, redogjort för bland annat auktions- verksamheten i Sverige allt sedan 1600-talet. Han skriver: *"Redan år 1639 hade akademiska konsistoriet i Uppsala inrättat en anstalt för bort- auktionering av egendom. Från senare delen av 1600-talet finnes ett auktionsverk i Stockholm"*.

Utredaren fokuserar sedan på det auktionsmonopol som gällde i Stock- holm. Vem som helst fick arrangera

en auktion under förutsättning att Stockholms auktionsverk förrättade själva auktionen. För detta betingade sig Auktionsverket naturligtvis riklig provision. Att monopolen var luk- rativt styrks av det faktum att ord- ningen var gällande fram till början av 1970-talet! Monopolet är för övrigt orsaken till att B. Ahlström Mynt- handel höll sina två första auktioner på Hotell Foresta, nuvarande Scandic Foresta, på Lidingö.

I utredningen sägs vidare att: *"Vid telefonsamtal med landsfiskalen i Solna distrikt Edvin Karlsson har jag inhämtat, att tidigare försök gjorts, att i syfte att undgå erläggande av auktionsprovision förlägga auktioner till Stallmästargården. Med anled- ning härav hade Auktionsverket till- kännagivit att ett uppreppande skulle medföra utkrävande av provision. Vid något tillfälle hade å annan plats, om- kring en fjärdingsväg från Stockholm anordnats auktion i ovanstående syfte, och hade, enligt vad landsfiskal Karlsson ville erinra sig, provision i detta fall utkrävts."* Till sist konstaterar utredaren att han inte är mannen att avgöra huruvida en auktion som hålls inom en förening är att betrakta

som enskild, vilket, om så vore fallet, skulle innebära auktionsförsäljning utan provision till Auktionsverket.

Under samma styrelsemöte, den 16 december 1927, meddelade ord- förande Wahlstedt att styrelseleda- moten Conrad Sundell den 19 no- vember avlidit, enligt styrelsen *"en svår förlust"*. Detta frånfälle skulle senare ge upphov till att man på all- var började planera för interna eller enskilda myntauktioner i förening- ens regi. Redan den 10 februari året därpå, när styrelsen sammanträdde i sekreterarens bostad, noterades i pro- tokollet under §9 följande:

"Slutligen debatterades den viktiga frågan nämligen myntauktion- ers hållande af föreningen. Saken, som tidigare mycket diskuterats inom styrelsen och äfven med Bokauktions- kommissarien, skärskådades nu ur olika synvinklar och mynthandlaren kapten N.F. Boberg framlade äfven sin syn på saken. Då några inrop på en sådan auktion icke fingo göras af personer, som icke tillhörde fören- ingen, var styrelsen betänkt på att till blifvande årsmöte föreslå en lägre årsavgift för personer, som önskade bevista auktioner men icke andra för-

6. Visning av auktionsmaterialet till Misab auktion 4, mars 2011. SNF:s lokaler på Banérgatan i Stockholm.

7. Vy över auktionspubliken och podiet under Misab auktion 10, mars 2014. Auktionen hölls i hörsalen på Garnisonen på Karlavägen 100 i Stockholm.

eningens sammanträden. Då kapten Boberg fått i uppdrag att inom kort å auktion försälja afl. Dr. Conrad Sundells samling och det därför var nödvändigt komma till något resultat, beslöt styrelsen att hålla denna första auktion, för hvilken kapten Boberg åtog sig att upplåta lokal i sin bostad Storgatan 20. Om den provision, som skulle af föreningen uttagas, och anskaffande af behöflig personal skulle vidare beslutas.”

Så långt allt väl, men säg den lycka som varar. Redan fyra dagar senare, den 14 februari 1928, sammanträdde styrelsen ånyo. Denna gång på restaurang Riche. Då noterades det att ”Kapten N. F. Boberg anmälde att han för denna gång måste taga tillbaka sitt ord beträffande att föreningen skulle hålla Sundellska auktionen, enär Sundells sterbhus ansåg frågan ej tillräckligt utredd och det kunde riskeras att sämre priser härigenom kunder ernås.”

I och med att tre av styrelsens fem ledamöter – Sundell, Lundström och Svensson – alla avgått med döden under åren 1927–1928, inträdde överstelöjtnant Carl Henrik Erik Magnus Henning Kreüger (1871–1950), direktör Carl Constans Duodecimus Sabelström (1877–1947) och hovjuvelerare Karl Algot Jahnsson (1883–1957) med nya fräscha idéer om interna auktioner. Den sistnämnde beklädde sekreterarposten och i den rollen tillskrev han föreningens

medlemmar den 27 april 1929 angående en planerad auktionsverksamhet med start i samband med det stundande årsmötet i maj samma år. Han skriver: ”Numismatiska föreningens styrelse har för avsikt att såsom en början till försäljning av mynt mellan medlemmarna vid föreningens sammanträden, vid stundande årsmöte i maj anordna en dylik försäljning på så sätt att de medlemmar som önska avyttra mynt insända dessa med angivande av försäljningspris till föreningens sekreterare, som vid mötet kommer att anordna försäljningen.”

Av skrivelsen framgår att mynten skulle vara föreningen tillhanda senast den 6 maj och att antalet mynt per inlämnare maximerades till 10 st ”goda, säljbara exemplar”. Till sist nämns ett avdrag om 5% på försäljningssumman som tillfaller föreningen och att försäljningsnettot redovisas senast en månad efter årsmötet. Årsmötet hölls den 23 maj i hotell Continentals festvåning i Stockholm. Närvarande var cirka tjugo föreningsmedlemmar. Av ett referat i *Numismatiska Meddelanden* (NM) XXVII framgår bland annat att man även informerade om att Sven Svensson testamenterat sin enorma myntsamling med mera till föreningen. Testamentet lästes upp och årsmötet ”förklarade sig villigt att emottaga den av Sven Svensson gjorda donationen”. Mynt- och medaljsamlingen hade värderats till 105 000 kronor och

sterbhusets tillgodohavanden i obligationer och aktier uppgick till cirka 90 000 kronor.

Efter årsmötet hölls så kallat klubbmöte med samkväm då den sedan tidigare utlysta auktionen hölls. I referatet kallas auktionen för ”privat-auktion”, vilket förmodligen var en av flera åtgärder man vidtog för att försöka kringgå Auktionsverkets krav på provision. Auktionen omfattade 64 mynt och medaljer, varav endast en tredjedel bytte ägare. Det är osäkert om någon auktionslista upprättades. I vart fall finns ingen bevarad i föreningens arkiv. Av Anders Frösells och Kjell Holmbergs inventering i SNT framgår att de inte heller kände till någon sådan lista. De skriver också att tre sådana auktioner utan auktionslistor hölls före 1935. Detta år startade nämligen föreningens egentliga auktionsverksamhet om än i blygsam skala och med stencilerade auktionslistor.

Men efter en nyligen utförd genomgång av föreningens arkiv kan meddelas att det rör sig om fyra auktioner som avhållits före 1935. Till tre av dessa auktioner finns auktionslistor bevarade i form av genomslagskopior. Som en komplettering till nämnda inventering kan det måhända vara på sin plats att i detta sammanhang redovisa dessa. Det rör sig om ”Förteckning över mynt avsedda för försäljning å Svenska Numismatiska Föreningens klubbmöte

8. Några av funktionärerna under Misab auktion 10. Bosse Tellström (t.h.) som höll i klubban, Dan Carlberg i mitten hade som vanligt hand om anbudena, medan Bernt Thelin (t.v.) noterade priserna.

den 23 oktober 1929” omfattande niton mynt från två inlämnare, varav toppobjektet torde vara penning Olof Skötkonung med utropspriset 35 kronor. Denna auktion omnämns varken i NM eller hos Frösell/Holmberg.

Nästa auktion rubriceras på samma sätt men med datumet den 27 mars 1930. Listan tar upp 16 medaljer över privatpersoner samt 14 mynt. Förmodligen genomfördes inte försäljningen på utsatt datum, eftersom en senare auktionslista med identiskt innehåll finns bevarad med titeln *”Förteckning över mynt avsedda för försäljning å Svenska Numismatiska Föreningens årsmöte den 20 juni 1930”*.

Tiden därefter och fram till maj 1935 tycks föreningens auktionsverksamhet legat i träda. Just år 1935 under rådande ekonomiska orostider hade föreningen tvingats att sälja den hyresfastighet på Kungstengsgatan i centrala Stockholm som i december 1931 inköpts i enlighet med villkoren i Sven Svenssons testamente och med dess kapital som kontantinsats. Försäljningen hade mer eller mindre framtvingsats av Vitterhetsakademien, genom dess utsedde kontrollant för efterlevnaden av villkoren i testamentet, chefen för Kungl. Myntkabinettet Bengt Thordeman (1893–1990). Det bör noteras att Vitterhetsakademien var den myndighet under vilken Kungl. Myntkabinettet då sorterade.

Föreningens ordförande, Axel

Wahlstedt, kämpade ända in i det sista för att föreningen skulle få behålla fastigheten och rådigheten över samlingarna. Han tog bland annat fram ekonomiska analyser och planer. Men vid årsskiftet 1934/35 hade alltså föreningen tvingats att sälja sin fastighet efter påtryckningar från Vitterhetsakademien. Samma institution hade endast några år tidigare vid flera tillfällen påpekat att fastighetsköp måste genomföras snarast för att uppfylla villkoren i Svenssons testamente. I annat fall hotade testamentets punkt 1d att träda i kraft; om föreningen inte uppfyllde villkoren skulle *”förevarande samlingar och litteratur övergå till Kungl. Myntkabinettet”*.

Som en följd av stridigheterna avgick bland andra Axel Wahlstedt vid årsmötet 1935. Till ny ordförande i föreningen valdes ingen mindre än – Bengt Thordeman. Redan vid detta årsmöte och under Thordemans första dag som ordförande framlades och antogs det avtal mellan föreningen och myntkabinettet som reglerade depositionen av Sven Svenssons numismatiska samlingar i Kungl. Myntkabinettet ända in på 2000-talet! Ernst Nathorst-Böös (1918–1988), som invaldes i föreningen fjorton år gammal i början av 1930-talet, skriver i Myntkontakt 1981 att det var under andra hälften av det årtiondet som Svenska Numismatiska Föreningen började arrangera auktioner

under ledning av Ernst W. Nilsson (1882–1950). Nilsson, som var revisor till professionen, fick mer eller mindre direkt axla rollen som kassaförvaltare.

Hela det av Sven Svensson doneerade kapitalet var borta i och med fastighetsförsäljningen, den ekonomiska situationen var ansträngd och behovet av kapital för den stadgenliga verksamheten var stort. Dessa yttre omständigheter kan vara en av anledningarna till att föreningen startade sin egentliga auktionsverksamhet just 1935. En annan kan möjligen vara att man fick mer tid till kärnverksamheten när fastighetsfrågan en gång för alla avslutats.

Efter den relativt sett blygsamma inledningen nämnda år och fram till andra halvan av 1940-talet formligen exploderade auktionsverksamheten. Ett par auktioner kring 1950 omfattar till exempel mer än 3 500 nummer! Därefter stabiliserades auktionerna storleksmässigt kring drygt 1 500 utrop för att från och med mitten av 1980-talet successivt minska till dagens nivå på omkring ett par hundra nummer per auktion.

I början av 1960-talet framfördes till föreningens styrelse önskemål om att utöka föreningens auktionsverksamhet. Förslagsställaren önskade bland annat fler auktioner per år. Man lät föreningens dåvarande så kallade auktionsförrättare och därmed sakkunnige på området, Georg de Laval (1883–1970), utreda frågan. Redan 1948 hade styrelsen utsett honom tillsammans med mynthandlaren och konservatorn vid Statens Historiska Museum C. G. Hesselblad (1902–1966) till auktionsförrättare.

Till att börja med kan vi konstatera att utredningen förutsatte expansion inom föreningen och inte i till exempel ett externt bolag med egen personal etc. I den sex sidor långa skrivelsen, daterad Stockholm den 30 april 1963, redogör de Laval summariskt för föreningens auktionsverksamhet i gången tid. Förtjänsterna med utredningen är emellertid de Lavals detaljerade beskrivning av den verksamhet han själv bedrev och

9. Ett par gånger har Misabs auktioner hållits på Möckelsnäs herrgård norr om Älmhult i Småland. Bilden är från Misab auktion 11, maj 2014.

hans egna tankar om densamma. På sedvanligt färgstarkt sätt beskriver han exempelvis verksamheten under 1950-talet på följande sätt: *"Inom föreningen anordnades särskilt under T. Lindgrens ordförandetid försök med gemytliga sammankomster, där medlemmarna skulle ha tillfälle att bedriva inbördes byteshandel med sitt dubblemateriale och diskutera myntproblem. Anslutningen blev dock ej den väntade; myntsamlare äro ofta ganska ogemytliga enstöringar utan läggning för föreningsliv. Erfarenheten synes hava visat att sammanträden med numismatiska föredrag med förevisning av materialet eller av ljusbilder drager endast en obetydlig publikanslutning (15–30 medlemmar) i jämförelse med sammanträden med av föreningen ordnade myntauktioner, där deltagarantalet i regel rör sig om 40–50 medlemmar."*

Lite längre fram i utredningen berör han föreningsauktionernas ändamål i tre punkter. För det första skall dessa roa medlemmarna och ge dem tillfälle att komplettera sina samlingar. För det andra underlätta för bortgångna medlemmars sterbhus att avyttra efterlämnade myntsamlingar samt även ge samma möjligheter för den som vill "förminska" sin samling. Till sist skall auktionerna bereda föreningen intäkter att användas i dess verksamhet. När det gäller

den sista punkten berättar de Laval att auktionsprovisionen är 15 % för det som sålts och 5 % för återrop samt att auktioner anordnas efter hand och så snart han får tillgång till tillräckligt med material. För att uppnå detta krävs reklam i en eller annan form.

Liksom sina föregångare resonerar han oroligt hur mynthandlarna skall reagera på en utökad auktionsverksamhet inom föreningen. Han skriver till exempel: *"Härvid måste dock stor försiktighet iakttagas för att icke stöta den professionella (tillväxande) mynthandlarassociereten för huvudet. ... Energist reklam från Föreningens sida (i medlemsbladet eller i t.ex. pressen) skulle därför sannolikt mötas av protester från mynthandlarnas sida mot Föreningens obevisade rättighet att bedriva egen myntauktionsverksamhet."*

Det finns emellertid fler sätt att få tillgång till auktionsmaterial än rena inlämningar. de Laval visade prov på kreativitet, då han resonerar kring föreningens möjligheter att helt enkelt köpa in och *"hålla sig med ett eget, ägandes större lager av numismatiskt material, som kunde utportioneras efter behag"*. Ett sådant lager skulle anskaffas dels genom upphandling från medlemmar som kunde tänka sig kontantförsäljning i stället för auktionsförsäljning, dels genom inköp från mynthandlarnas

lager eller auktioner. Slutsatsen blev dock att sådan verksamhet kräver riskvilligt kapital, engagerade och kunniga personer som kan handha rörelsen samt att det är högst osäkert om verksamheten genererar vinst. Det sistnämnda, befarar de Laval, kan *"leda till försök att pressa upp priserna vid föreningsauktionerna"*, varför han avråder från detta sätt att utöka auktionsverksamheten.

Därefter övergår de Laval till att beskriva en föreningsauktions förberedande och genomförande. Här får vi veta att inlämningarna vanligtvis sker till Kungl. Myntkabinetts personal som förmedlar materialet till föreningens auktionsförrättare. De statliga tjänstemännen bidrar emellertid först med *"älskvärt tillmötesgående med myntens noggranna, sakkunniga bestämmande, vid behov med utnyttjande av myntkabinetts välförsedda stora numismatiska bibliotek"*. Inlämnarna, som vanligen är 25–40 stycken till en ordinär auktion, får sina mynt tryggt förvarade i myntkabinetts valv. När sedan auktionsmaterialet bedöms kunna fylla medlemmarnas fordringar på en föreningsauktion ordnas materialet kronologiskt, numreras och katalogiseras. de Laval skriver att auktionsordningen kan vara lite kinkig; *"Sådan som jag samlar bör komma först, finnas mycket att välja på i god kvalitet, men till låga priser"*.

Därefter läggs mynten ut i nummerföljd på presentationsbrickor och påsarna överlämnas till den som skall skriva ut katalogen på stencil. Utskriften görs i regel av en amanuens på museet. Stencilerna, cirka 30 stycken per auktion, lämnas till duplicering i vanligtvis 400 exemplar. Distribution sker fjorton dagar före auktionen till alla de "nordiska unionsmedlemmar" som i förväg anmält intresse. Duplicering, kuvertering, frankering och distribution, skriver de Laval, *"utföres effektivast med hjälp av rustmästare och uppsyningsmän vid Historiska museet"*. I auktionsförrättarens protokollsexemplar noteras bland annat inlämnaren, bevakningspriset och värdet enligt Glück/Hesselblads vär-

10. Vy över auktionspubliken under Misab auktion 32 som hölls i Kockska huset i Malmö den 28 april 2019. I dessa historiskt intressanta lokaler firades kvällen innan Misabs 10-årsjubileum med en festmiddag.

deringsbok samt inkomna skriftliga anbud, ungefär 30–40 stycken.

När det gäller lokal och bemanning för auktionerna löses även den frågan i den symbios eller kanske bättre uttryckt, genom den sammanblandning av personer och verksamheter som allt sedan 1935 till helt nyligen varit legio mellan den ideella föreningen och det statliga museet – vilket möjligen varit till förfång för båda parter. Före chefen för myntkabinetet, Ian Wiséhn, skrev insiktsfullt exempelvis i SNT 1998 nr 7 om en av sina företrädare som var chef mellan 1946 och 1970: ”Nils Ludvig Rasmusson var under fyrtio år en drivande kraft i Svenska Numismatiska Föreningen – först som sekreterare och sedan som ordförande under två perioder, 1947–1953 och 1962–1973. Nackdelen med att ha en ordförande för SNF som samtidigt är chef för Kungl. Myntkabinetet är att verksamheterna lätt sammanblandas.”

Georg de Laval, som också var initiativtagare till, och vid den aktuella

tiden ännu ordförande för, Samfundet Kungl. Myntkabinetets vänner (1948–juli 2017) skriver i sin utredning följande angående lokal och personalfrågorna; ”Härtill lämpar sig bäst Vitterhetsakademiens lunchrum, som erhållas gratis och där smörgåsbuffé med lätthet kan ordnas. Utropare och två vaktmästare (myntutlämnare) engageras samt en kommissarie som protokollför alla inrop från de närvarande och inkasserar kontantbetalningarna.”

De senaste decennierna har Svenska Numismatiska Föreningen i princip enbart sålt föremål ur Sven Svenssons samlingar. Detta beror huvudsakligen på att föreningen inte ansett sig ha tillräckliga resurser för att hantera inlämningar från föreningens medlemmar. Genom sitt helägda auktionsbolag, Misab, har föreningen allt sedan 2009 kunnat möta medlemmarnas men även andra personers efterfrågan på numismatiskt specialiserade auktionstjänster.

Denna text har tidigare publicerats i en limiterad jubileumsfolder utgiven till Misabs 10-årsjubileum, som firades på restaurang Årstederna i Kockska huset i Malmö den 27 april 2019.

Tryckta källor och lästips

Jahnsson, K. A.: En återblick på Svenska Numismatiska föreningens verksamhet under åren 1923–1933. *Numismatiska Meddelanden XXVII*, utgivna av SNF, Stockholm 1933.

Nathorst-Böös, E.: Minnen från svensk numismatik. *Myntkontakt/SNT* 1981:9–10 s. 180ff.

Wiséhn, I.: Ordföranden i Svenska Numismatiska Föreningen 1873–1998. *SNT* 1998:7 s. 170ff.

Frösell, A., Holmberg K.: Svenska Numismatiska Föreningens auktionslistor 1935–2003. *SNT* 2004:7 s. 152 ff.

Björk, J.-O.: C. G. Hesselblad och Münzen und Medaillen AG. *SNT* 2005:7 s. 157ff.

— Samlare och deras samlingar. *The Dr. Nils J. Lindberg Collection*. Utgiven av Misab 2015.

FOTO BILD 3–10: FÖRFATTAREN.

Från Nöbbelöse till Nobel

Petter Nobelius (1655–1707) från Östra Nöbbelöv i Skåne var född Petter Olofsson. Genom att latinisera ortsnamnet Nöbbelöv ändrade han sitt efternamn till Nobelius. Han blev sedermera häradshövding i Uppland. Gifte sig 1696 med Wendela Rudbeck (1668–1710), dotter till historikern och naturforskaren Olof Rudbeck.

En av Petters och Wendelas söner hette Olof Nobelius (1706–1760). Han gifte sig 1746 med Anna Kristina Wallin och de fick sonen Immanuel Olof Nobelius (1757–1839). Denne förkortade efternamnet till Nobel på 1780-talet. Hans son i sin tur, också med namnet Immanuel Nobel (1801–1872), var far till vår världsberömda och i dagarna aktuella Alfred Nobel (1833–1896).

✂

En annan med samma efternamn var Enoch Nobelius (1746–1807). Han var ämbetsman och långivare, Carl Michael Bellmans värsta fordringsägare. Han såg till att Bellman hamnade på gäldstugan i Kungl. Slottet för sina till honom obetalda skulder, ”för en lumpen skuldsedel av 150 riksdaler” som Årstafrun skriver i sin dagbok. Men skulden ska ha varit lägre än så. Det var till denne ”procentare” som Bellman (i Fredmans gestalt) riktade sig i bysättningshäktet 1794:

*Är mödan värdt att vara till?
Procentare, dig buga
Som ständigt löpa måst April
At dubbla räntor suga;
Jämt glo åt Galdenär'ns kvarter,
Jämt i Instatier up och ner*

Bysättningshäkten innebar att borgenären på egen bekostnad kunde hålla gäldenären häktad tills man fått ut sina fordringar.

Enoch Nobelius anfader, Anders Larsson Nobelius (1644–1716), var född i Norra Nöbbelövs socken i Skåne.

MGL

Numismatisch-museale Erinnerungen an Wendezeiten in der DDR

Wolfgang Steguweit

Abb. 1: Dr. Ulla Westermark, Direktorin des Königlich Münzkabinetts Stockholm, 1990 beim Betrachten antiker Münzen in Gotha
Fotoarchiv W. Steguweit

Abb. 2: Dr. Lars O. Lagerqvist, Hauptkonservator und späterer Direktor des Königlich Münzkabinetts Stockholm, mit dem Numismatiker Torgny Lindgren 1980 beim Studium schwedischer Münzen in Gotha
Fotoarchiv W. Steguweit

„Jedliches hat seine Zeit ...“ heißt es in einem Liedtext der Rockband „Puhdys“ zum DDR-Kultfilm des Jahres 1973 „Die Legende von Paul und Paula“. Kinobesucher von damals beschliefen eine poetische, Veränderung herbei sehende Stimmung, deren Bezug auf die gesellschaftlichen Verhältnisse allerdings noch längere Zeit nur eine gefühlte Ahnung und Fiktion blieb.

Seit 1971 war mir für 17 Jahre das Münzkabinett im Gothaer Schlossmuseum zugleich Refugium und numismatisches Heiligtum mit seinem einmaligen, barocken Kabinettraum von 1712 im Bibliotheksbügel des Friedenstein. Die äußeren Verhältnisse verursachten keinen unerträglichen Leidensdruck. Ich hätte mir nicht vorstellen können, eines Tages den Musentempel und Wissenschaftshort Friedenstein zu verlassen, weder in östlicher noch westlicher Richtung. Dennoch spürte man die beginnende Spätphase der DDR - zehn Jahre nach

dem Mauerbau - mit ihren politischen Verküsterungen und administrativen Zwängen besonders deutlich nahe der „Staatsgrenze West“, selbst in der Leitung der Museen, deren Gesamtdirektor Heins Wiegand sich im gesellschaftlich-parteilichen Auftrage um „Ordnung und Disziplin“ bemühte, aber die Museumsarbeit nicht persönlich behinderte. Ich hatte eine akzeptierte, innerhalb gewisser Grenzen geförderte wissenschaftliche Position, nachdem ich 1980 an der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg bei Hans-Joachim Mussek am Institut für Kunstgeschichte promoviert worden war. Jedoch wurde besonders die Korrespondenz vor allem mit Wissenschaftlern aus dem „NSW-Bereich“ (im DDR-Sprachegebrauch: nichtsozialistischer Wirtschaftsbereich), zu dem besonders auch die Bundesrepublik gehörte wurde, zunehmend mit Argwohn verfolgt. Vortrags- und Tagungsweltdlungen wurden nach längerem Bearbeitungslauf durch

die „Instanzen“ am Ende regelmäßig abgelehnt. Stattdessen - wie zur Bewusstseinsklärung - konnten Numismatiker zu Vorträgen und Studien eingeladen werden, z. B. Peter Berghaus/Münster, Herbert A. Cahn/Basel, Hans-Ulrich Geiger/Zürich, Wolfgang Hahn/Wien, Ulla Westermark und Lars O. Lagerqvist/Stockholm (Abb. 1 und 2), Bertel Tingström/Uppsala. Vom Ministerium für Kultur geförderte, als Ersatz empfundene Studienreisen in „sozialistische“ Länder führten mich nach Breslau, Krakau und Warschau, nach Prag, Budapest und Leningrad sowie mit Ausstellungen u.a. nach Torun, Brno und Vilnius. Besonders schmerzlich war die Ablehnung einer Reise nach Hamburg zu meinem Vor-Vorgänger im Gothaer Kabinett, Walter Hävernick (1905–1983). Von 1935 bis 1945 Kassas des Münzkabinetts Gotha, lebte er als gebürtiger Hamburger nach dem Krieg in seine Heimatstadt zurück und übernahm die

Numismatisch-museala återblickar i NNB

Kungl. Myntkabinettets förra museichefer Ulla Westermark och Lars O. Lagerqvist samt den tidigare bankokommissarien Torgny Lindgren var år 1980 på studiebesök i Gotha i dåvarande Östtyskland, DDR. Wolfgang Steguweit erinrar sig bland annat deras och andra framstående numismatiska forskares studiebesök i *Gotha Schlossmuseum* i en längre artikel i *Numismatisches Nachrichtenblatt* 2019:9. Se här:

www.numismatische-gesellschaft.de/index.php/nnb/nnb-archiv?id=253#ausgabe-september-2019-andernacher-denaar-des-typs-michaelskirche

För er som vill veta mer om *Stadens Gothas myntkabinett* och dess samlingar finns i SNT 1995:7 en läsvärd artikel med rekommenderad litteratur angående myntkabinettet i Gotha. Författarna är Jan Andersson, Hans Menzinsky och Sonny Serrestam, som besökte staden och myntkabinettet våren 1994. Se här: <http://numismatik.se/pdf/snt71995.pdf>

MGL

Karlskoga på den numismatiska kartan

En myntutflykt

SVERIGES AVLÅNGA UTSTRÄCKNING är relativt rik på inhemska mynt-orter, nära koppar-, järn-, silver- och guldgruvorna samt de större handels-orterna med hamnar. Under ganska exakt 1000 år var den ordningen god och fungerade väl. De orter av betydelse som ändock inte begåvades med myntpräglingsstatus har ofta uppstått och kvarstått i gränstrakterna och korsvägarna mellan Götaland och Svealand allt sedan klostrens tillkomst och pilgrims- samt eriksgatornas traditioner.

I Värmlands bergsslagstrakter är Karlskoga en sådan "överlevande ort". Grundad av hertig Karl ansågs Karlskogatraktens järnfyndigheter samt sjösystemen runt om som goda förutsättningar att bryta malmer och transportera vidare. Järnbrytningen initierades och utvecklades in på 1600-talet samt fortsatte skalas upp några sekler framöver. I dag är orten huvudsäte för Bofors-koncernen (grundad 1646) – en period ägd av Alfred Nobel som även hade sitt hem på orten – ett internationellt välkänt varumärke för försvarsprodukter. På så sätt dras även "pengar" till denna region och av pengar uppstår även associerade verksamheter.

Svensk Mynthandel är ett ungt och sedan tre år modernt sådant företag som tillhör den nya generationen mynthandlare tillika medlem i Svenska Mynthandlarföreningen. Vid rodret står Mikael Kindahl.

Sedan åren strax efter millennieskiftet har Mikael utövat ett myntsamlande med speciell fascination för felpräglade mynt och provmynt. Samlingen växte till sig och så gjorde även kontaktnätverket med andra samlare och handlare. När man som samlare över tiden börjar dominera sin "nisch" är det inte ovanligt att flödet blir omvänt och enträgna intressenter (= konkurrenter) önskar köpa enstaka objekt eller byta på olika sätt. Sedan snart tio år är Mikael också

Artikelförfattaren inspekterar en del av samlingen.

FOTO: MIKAEL KINDAHL.

en aktiv bloggare – en av få i myntbranschen – som plockar upp diverse nyheter och händelser i myntvärlden och förmedlar genom sin blogg, Facebook, Twitter och Instagram. Just dessa mediala kontaktytor har gett många spontana förfrågningar som ibland har lett till att spännande föremål visats upp och kunnat köpas in eller förmedlas. Under senare år övergick Mikael samlande till alltmer aktiv handel med mynt, sedlar, metaller och associerade numismatiska föremål och det blev då naturligt att manifesteras den rollen i att bolagisera verksamheten. Dagarna är intensiva med kundbesök, Tradera-handel, deltagande och besök på mässor och auktioner, bearbetning av inköp samt nyhetsförmedling.

Under årens lopp har Mikael Kindahl haft förmånen hantera, köpa, sälja och förmedla speciellt plåtmynt varav flera riktigt exklusiva. Därtill ett flertal multipelriksdalar och större viktiga silvermynt, hett eftertraktade av samlare. En del lyxiga typmynt och småmynt från medeltiden, Gus-

tav Vasa med söner och framåt tillhör numera Mikael's handelsprofil. Att odla kontakter och vidmakthålla goda handelsförbindelser med samlare, både i egenskap av säljare och köpare, är en viktig hörnsten som seriös mynthandelsaktör. Inte minst kan man smörja och katalysera kedje-reaktioner av flera samlare parallella köp och försäljningar samt med inbyten få transaktioner att kugga in. Sådana kommissionsärenden är en viktig grund i den pågående verksamheten.

Svensk Mynthandel är också en betydande inköpare i regionen men även från vitt skilda delar av landet av genuina samlingar, investeringsguld och sådant som närmast kan karaktäriseras som mynt med smältvärde. I sådana fotspår händer då och då även helt oförhappandes föremål dyker upp, exempelvis föremål som härstammat från före detta Myntverksanställda och föremål från nedlagda bankkontor.

Svensk Mynthandel har köpt och sålt en hel del toppobjekt till vilka räknas dessa två mycket rara och vackra plåtmynt i kanonmetall präglade för Karl XII i Wismar 1715.

FOTO: MIKAEL KINDAHL.

Myntutflykt

Under sommaren 2019 hörde jag tals om en stor samling blandade utländska koppar- och bronsmynt, flera tusen exemplar, som Mikael successivt fått köpa in låda för låda. Det är ett område som Mikael inte var särskilt bekant med, men andra inköp från samma säljare ledde slutligen till att han bärgade även denna spännande samling.

Undertecknad blev också nyfiken på vad det kunde röra sig om, samlingen sagd att härstamma från en person i Österrike. Så en tidig morgon i början av augusti 2019 begav jag mig med tåg och buss till Karlskoga för att besöka Mikael i sina ljusa fina lokaler på en av samhällets högsta utsiktspunkter. Överenskommelsen innebar att jag skulle få inspektera härligheten – osorterad som den hade ankommit i lådorna.

Vilket härlig röra! Spännvidden rörde sig om 1500-talet till tidigt 1900-tal, mest Europa men ett fåtal andra kontinenters mynt identifierades också. Påtagligt var att genomsnittskvaliteten för dessa typiska cirkulationsmynt var osedvanligt hög med en del verkligen vackra exemplar, rödbruna och med stämpelglans. Samlingen bör alltså ha tillkommit mestadels under första hälften av 1900-talet på den tiden när sådana kvaliteter fortfarande förekom men

heller inte kostade mycket i inköp eller kan lagts åt sidan som den tidens "turistmynt".

Fullt sysselsatt ett antal intensiva timmar – med avbrott för en god snabb lunch och trevliga numismatiska minnesdiskussioner – gjorde jag en grovsortering och diskuterade en del typer och bedömningar av handelsvärdet. Vissa mynt lades åt sidan för en mer grundlig granskning senare, där identifiering och referensslagning i kataloger är enda vägen till vetande. Några "stickprov" gav bra utdelning och mer finns att säga om det.

Mikael har själv använt dygnets sena timmar till att fördjupa sig i mängden mynt för att bättre lära känna och kunna presentera dem småningom i erbjudanden, exempelvis på firmans nätauktioner på Tradera. Som Mikael själv säger; "man blir lyrisk av dessa skönheter!".

Undertecknads hemresa påkallades samma dag, men trots trafikförseeningar var det minnesbilderna av denna ovanliga inspektion som både under hemresan och länge därefter inspirerat minnet! Precis så ska en myntutflykt vara!

Per-Göran Carlsson

Magnus Eriksson, Lödöse.
Penning ca 1354–1363.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

L som i Lödöse

I LÖDÖSE MYNTVERKSTAD tog man under medeltiden vara på spillet från läderproduktionen i närheten. Det var det enda myntverket i landet som använde sig av läder som präglingsunderlag för mynt, vad vi hittills känner till. Vanligast var blyunderlag för att slå penningar som brakteater, även på andra myntorter.

Det var i verksamhetens begynnelse vid 1100-talets mitt som myntslagarna kom att utnyttja läderspillet. Kanske rädde brist på bly, det var för dyrt eller man ville pröva ett annat mjukt underlag som ju fanns nära till hands. Götalandspenningar med enkelt och dubbelt kors från 1100-talets mitt präglades bevisligen så samt de med borgport, liksom bokstaven B för Birger jarl på 1200-talet.

Lödöse myntverk, MONETA, nämns inte i Birgers son Magnus Ladulås' testamente 1285. Men under Magnus Eriksson, vid 1300-talets mitt, präglades där penningar, nu efter gemensam mynträkning; den götäländska och den svealändska hade enats ungefär kring sekelskiftet 1300. Nu slogs i Lödöse brakteater inom strålring med stadens initial, bokstaven L. Och bly användes som underlag.

Brakteatpräglade penningar slogs i Sverige ända fram till cirka 1520. Men Lödöse är den senaste myntort där rester efter myntningsunderlag, påträffats.

Läs mer om Lödöse av Rune Ekre (1924–2013) i *NNÄ* 1971, i *Västgötadalen* 1989/90 eller i *Lödöseynd, ting från en medeltidsstad*, 1994. Ekres efterlämnade manuskript, *Om den medeltida myntningen i Lödöse*, hoppas jag snart kommer att färdigställas och publiceras.

MGL

Fler ärkebiskopliga brakteater från sent 1100-tal

Av Roger Svensson

ett antal svealändska brakteater från sent 1100-tal med stiliserat motiv har rönt intresse i den tidigare litteraturen. Designen kan antingen tolkas som ett huvud inneslutet i en förenklad byggnad med tak eller som ett stiliserat ansikte med huvudbonad. Bild 1–3. Det anmärkningsvärda med dessa brakteater är att de saknar attribut på sidorna/i händerna som kan tala om vem som är myntherren.

Det råder inget tvivel om att typerna har präglats i Svealand under slutet av 1100-talet, eftersom brakteaternas förekommer i diverse svenska fynd från denna period; till exempel återfinns MGL D19a med två exemplar i Skänningeskatten. Alla tre mynten överensstämmer med avseende på vikt, diameter och relief men även i stil med övriga samtida Svealandsmynt som präglades: Motiven är ofta förenklade/stiliserade i punktform omgivna av en pärlring i kanten.

I Lagerqvist (1970) finns bara typerna med spetsigt tak med (LL IA:13a och 13b). Här katalogiseras brakteaternas under kung Knut Eriksson, där det spetsiga taket/huvudbonaden – något underligt – tolkas som en markerad krona. Golabiewski (2019) tolkar motivet som ett ansikte i en byggnad med triangelformat tak som antingen är dubbel- eller enkelspetsigt. Även här katalogiseras brakteaternas under kung Knut Eriksson.

Den svenske kungen var emellertid inte den enda myntherren i Svealand under sent 1100-tal och tidigt 1200-tal. Även ärkebiskopen i Uppsala präglade brakteater cirka 1190–1215 som överensstämmer i stil och myntfot med dem som kungen präglade. Ärkebiskopens mynt markerades

1–3. Tre svealandsbrakteater från slutet av 1100-talet med stiliserade motiv. Diameter ca 17 mm, okända vikter. MGL D19a, D19b och D19c.

des med mitra och/eller kräkla (se LL 1B:1–3). Typrikedom av brakteater är annars slående under denna period. I MGL (2019) presenteras upp till tjugo kungliga huvudtyper under en begränsad period på cirka tjugo år. Den hittills enda logiska förklaringen till de många typerna då antalet myntorter var högst begränsade är *Renovatio Monetæ* – periodiska myntindragningar. Mynten var i taxeringssyfte endast giltiga under en begränsad tidsperiod och skulle till på förhand bestämda datum och växelkurser lösas in mot nya mynt (se SNT 2017:8).

Byggnad med tak

Om motivet tolkas som ett huvud inneslutet i en byggnad kan man fråga sig vilken typ av byggnad som motivet föreställer. På tyska brakteater där en kejsare eller adelsman är myntherre har byggnaderna oftast torn och murar som är krenelerade för att markera en försvarsanläggning eller borg. Bild 4–5. Det är inte heller ovanligt att huvuden är inneslutna i byggnader på kontinentala brakteater. Men då markeras myntherrens sociala klass genom en tydlig huvudbonad, såsom krona (kung/kejsare), hjälm/lockigt hår (adelsman), mitra (biskop/abbot) eller aura (helgon för biskoplig myntort). Bild 6–8. På de svealändska brakteaternas saknas huvudbonad.

Byggnaden med spetsiga tak på de svenska brakteaternas påminner inte alls om någon borg eller försvarsanläggning, utan snarare om en kyrkgavel. Ensidiga och tvåsidiga mynt med kyrkgavel som motiv är vanliga på gotländska mynt från denna tidsperiod. Bild 9. Om en person är innesluten i en kyrka skulle detta indikera att det handlar om en kyrklig person som är avbildad på myntet. Alltså skulle ärkebiskopen kunna vara myntherre till de tre svealändska brakteaternas.

Ansikte med huvudbonad

En alternativ tolkning är att motivet är ett stiliserat ansikte med huvudbonad. Huvudbonaden är i så fall nyckelfaktorn för att bestämma myntherren. Den enda typ av myntherre som har konformad eller dubbeluddig (*mitra bicornis*) huvudbonad på kontinentala brakteater är biskopar och abbotar. Bild 10–12. Även på en svensk ärkebiskopsbrakteat finns den dubbeluddiga mitran tydligt markerad. Bild 13. Brakteaternas på bild 2 och 3 har en konisk huvudbonad. Med den dubbeluddiga mitran på Bild 1 råder det därför inte några som helst tvivel längre om att det stiliserade ansiktet tillhör ärkebiskopen i Uppsala, som även är myntherre.

4–5. Byggnader på brakteater från Hamburg och Ravensburg.

6–8. Huvuden inneslutna i byggnader på brakteater från Ravensburg, Meissen/Freiberg och Magdeburg.

9. Gotländskt mynt med kyrkgavel med spetsigt tak mellan två sidotorn.

10–13. Tyska och svenska biskopliga brakteater med tydligt markerad mitra. Konstanz, Konstanz, Augsburg och Uppsala.

Det finns även en tredje möjlig tolkning att motivet är ett ciborium (nattvardskärl) och att ansiktet då är en referens till ett helgon – Sankt Erik. Men även med denna tolkning är det mest sannolikt att det rör sig om en utmyntning av ärkebiskopen. De brakteater på kontinenten som avbildar helgon under denna period (1150–1250) är nämligen nästan uteslutande präglade av kyrkliga personer.

Oavsett vilken tolkning man använder så pekar alltså allt på att det är ärkebiskopen i Uppsala som är myntherre till de tre svealändska brakteaterna. Det är faktiskt inte otroligt att myntgravören har använt

sig av en bildlig finess för att ge ett dubbelsidigt budskap på ett ensidigt mynt. Motivets ska både kunna tolkas som biskopen i en kyrkbyggnad och som ett stilistiskt ansikte av ärkebiskopen med konformad eller dubbeluddig mitra.

***

Artikeln är finansierad med forskningsmedel från Sven Svenssons Stiftelse för Numismatik och Gunnar Ekströms Stiftelse för Numismatisk forskning.

FOTO:

BILD 1–2, 13: GABRIEL HILDEBRAND, KMK.
BILD 3: MIGUEL HERRANZ, SKOKLOSTERS SLOTT.
BILD 4–8, 10–12: ROGER SVENSSON.
BILD 9: MAGNUS WIJK.

Referenslitteratur

Golabiewski Lannby, M.: *Kung Knut Eriksson och penningarna*. Stockholm 2019.

Lagerqvist, L. O.: *Svenska mynt under vikingatid och medeltid samt gotländska mynt*. Stockholm 1970.

Svensson, R.: Myntningspolitik i det medeltida Sverige. *Svensk Numismatisk Tidskrift* 2017:8 s. 176–179.

Svensson, R.: Datering och bestämning av brakteater – fyra olika metoder. *Svensk Numismatisk Tidskrift* 2018:2 s. 32–38.

LÄSTIPS

Møntvarianter fra Estland i svensketiden

I SENASTE NUMRET av Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad, NNUM 2019:4, skriver Aldo Kask på sidorna 101–110 om *Nogle mindre kendte møntvarianter fra Estland i svensketiden* med underrubrikerna "Nye varianter af ferdingen 1561 og 1567", "Gustav II Adolf 1-öre", "Karl XI öremønt". Den utförliga artikeln är väl illustrerad med ett flertal myntbilder.

Intresserade som inte redan prenumererar på NNUM kan rekvidrera detta nummer hos info@numismatik.se för endast 30 SEK+porto.

MGL

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev, sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergs-mynt.se

Hantverkargatan 36
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 611 01 10

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Höstens auktioner
28 september och 14 december

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

Myntstudier 2019:1 med tema Finland

Myntstudier (en mynttidskrift på Internet) ges ut av Numismatiska forskningsgruppen (Gunnar Ekströms professor i numismatik och penninghistoria) vid Stockholms Universitet. Ansvarig utgivare är Kenneth Jonsson. Hittills har 32 nummer utkommit, varav det första år 2013. Antalet nummer per år varierar. Alla artiklarna finns att läsa på forskningsgruppens hemsida www.archaeology.su.se/numismatiska. Artiklarna handlar om mynt och därmed relaterad information, alltså inte medaljer, sedlar och polletter. Att ge ut hela skriftserien i form av en bok framöver har planerats.

Myntstudier 2019:1, som kom i maj i år, gavs ut i samarbete mellan Numismatiska forskningsgruppen och den arkeologiska institutionen vid Åbo universitet. Skriftens tema är myntfynd och myntning i Finland. Den bakomliggande tanken var att personal och studerande vid Åbo universitet – varav många av olika skäl har en naturlig kontakt med myntfynd – fick en möjlighet att publicera en myntartikel på svenska. Flera av artiklarna skrevs på finska och översattes till svenska av undertecknad. Samarbetsprojektet resulterade i sju intressanta och på många sätt varandra kompletterande artiklar. Det är så småningom tänkt att utvidgas till en bok (en samlingsvolym) med arkeolog Juha Ruohonen vid Åbo universitet samt undertecknad som redaktörer.

Alla som deltog i projektet kommer även framöver att arbeta med myntfynd och därför vill jag kortfattat presentera dem och kommentera deras teman i skriften:

FD **Tuukka Talvio** är docent vid Åbo universitet sedan 2004. Han skriver om *Fyndet från Åbo 1851: ett skattfynd med Magnus Erikssons mynt*, s. 1–8.

FM **Terhi Kivistö** är utbildad arkeolog och vidareutbildar sig i ämnet historia. Hon skriver om *Medeltida myntfynd från Kustö biskopsborg, S:t Karins sn, Egentliga Finland*, s. 9–16. Artikelken handlar om samma tema som hennes blivande *pro gradu*-

avhandling. Kustö är den borg där undersökningarna är de mest omfattande i Finland. Hittills har man totalt hittat 297 medeltida mynt, vilket är ett mycket stort antal jämfört med andra finska borgar och slott. Det har under de senaste åren även visat sig att Søren Norby låtit prägla skillingar i Kustö under den danska ockupationen 1522–1523.

Søren Norbys Kustö-skillingar och relaterade historiska källor har under senare tid framför allt behandlats av Ivar Leimus (*Über die Beziehungen zwischen Münzstätten in Tallinn (Reval) und Finnland in den 1520er Jahren*, 2008) och Bengt Hemmingsson (*Myntningen i Åbo och på Kustö under 1520-talet*, 2016). Kivistös *pro gradu*-avhandling kommer att fortsätta i deras fotspår och innehåller en analys av möjliga spår av myntverket i det arkeologiska materialet.

FM **Ulla Moilanen** är utbildad arkeolog och verksam som doktorand vid Åbo universitet. Hon samarbetar gärna med privata metalldetektorister på fältet och kommer således ofta i kontakt med myntfynd.

Hennes artikel *En dukat funnen vid byn Kauttua i Eura sn – ett guldmyntsfynd från Satakunta*, s. 17–22, beskriver alla myntfynd från byn Kauttua samt översiktligt även alla guldmynt funna i Finland.

FM **Juha Ruohonen** är utbildad arkeolog och verksam som doktorand vid Åbo universitet, samt universitetslärare. Han har profilerat

sig framför allt som fältarkeolog och bedrivit seminarieutgrävningar samt inventeringskurser under många år.

Hans artikel *Myntfynden från en tidigmedeltida kyrka vid byn Ravattulla, S:t Karins sn, Egentliga Finland. En götäländsk penning från 1200-talets början som ett exempel*, s. 23–26, behandlar myntfynden från lämningarna efter Finlands hittills äldsta kända kyrka. Fyndplatsen ligger nära staden Åbo.

Kyrkan byggdes under senare hälften av 1100-talet och övergavs senast vid mitten av 1200-talet. Arkeologiska undersökningar på platsen pågick under åren 2010–2016 med Ruohonen som utgrävningsledare. Materialet omfattar 22 tidigmedeltida mynt eller myntfragment, varav ett presenteras och analyseras. En del mynttyper från Ravattulla är tidigare helt okända i det finska materialet och en del typer och deras varianter är mycket sällsynta även i Sverige.

En detaljerad, internationell artikel är under arbete som kommer att omfatta hela materialet. Ruohonen har även själv genomfört metalldetektorundersökningar, som har resulterat i mycket intressanta fyndmaterial från nyare tid. Undersökningarna är professionellt utförda med bestämda och dokumenterade sökstråk och alla fynd inmätta på plats med gps. Hans kommande artiklar kommer framöver förhoppningsvis att fungera som inspiration och förebild för privata metalldetektorister i Finland.

FM *Jani Oravisjärvi* är utbildad arkeolog och doktorand vid Åbo universitet. Hans avhandling kommer att handla om vikingatida islamiska mynt funna i Finland.

I nuläget arbetar han som forskarassistent i ett treårigt numismatiskt forskningsprojekt i Oxford, som är förankrat vid Uleåborg universitet. Oravisjärvi har bland annat arbetat som vikarie i Nationalmuseets myntkabinett, Helsingfors, och han har skrivit flera populärvetenskapliga böcker och skrifter inom ämnet, varav *Opas Suomen rahalöytöihin* [En guide till myntfynden i Finland] (Turku 2015) är den mest kända.

Hans artikel *En sällsynt senvikingatida penning präglad i Lüttich av biskop Otbert (1091–1119) hittad i Virmo sn, Egentliga Finland*, s. 27–28, är ett exempel på de många lösfunna vikingatida metalldetektorfynden i Finland under senare år.

FM *Eeva Jonsson* är utbildad arkeolog med numismatisk inriktning. Även hon är verksam som doktorand vid Åbo universitet. Den kommande doktorsavhandlingen (2022) är finansierad av Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning och behandlar myntimporten från Tyskland cirka 950–1145. Hennes numismatiska intresseområde omfattar vikingatida västerländska mynt samt medeltid och nyare tid. Hon har medarbetat i olika projekt vid Numismatiska forskningsgruppen, Stockholms universitet, bland annat i skattfynds-

projektet på Gotland samt i projektet Metallanalyser av mynt.

Hennes artikel *Två extremt rara Gustav I Vasas åboklippingar funna i Småland och deras koppling till det Nordiska sjuårskriget*, s. 29–36, handlar om åbomynt präglade på 1550-talet.

FM *Bo Gunnarsson* är verksam vid Numismatiska forskningsgruppen, där han för närvarande arbetar med Brita Malmers sista bok *Serpents and crosses*. Han har även skrivit en mängd intressanta artiklar inom detta område.

Hans artikel *Skandinaviska imitationer i finska fynd*, s. 37–42, presenterar elva imitationer av anglosaxiska mynt som har hittats i Finland under senare år.

✉

Den numismatiska verksamheten i Åbo byggs upp utifrån en *Tabula Rasa*-situation, med ett stort hjärta och många drömmar, men utan någon finansiering. Därför skulle vi tacksamt ta emot små ”julgåvor” i form av grundläggande, aktuell numismatisk litteratur (till exempel böcker som används vid myntbestämningar) eller också mynt (med känd proveniens) eller myntkopior till vår studie- och referenssamling. Om du vill och kan bidra, kontakta mig per e-post (eeva.k.jonsson@utu.fi).

Eeva Jonsson,
gästredaktör i
Myntstudier 2019:1

PRESSKLIPP 1848

DET SVÄNGDE OM DUKATERNA 1848

Dukatpriset

Hrr Bankofullmäktige hafva i går åter höjt utvexlingspriset å dukater, så att det numera är 5 R:dr 44 sk. B:ko.

✉

Hrr Bankofullmäktige hafva i går åter förhöjt utvexlingspriset, så att detta nu utgör 6 R:dr B:ko.

✉

Svenska Ducater

till lägre pris än Bankens. Underrättelse fås af Handlanden Hennig, huset N° 34 vid Regeringsgatan.

✉

Gammalt Guld

och Ducater köpes för högre pris än Banken, eller för dess högsta värde och tages i utbyte mot moderne Jouvells-, Guld- och Silfver-arbeten vid Fredsgatan N° 15 hos

Christian Hammer

Pressklipp ur
Wedbergs klippsamling 1848

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-68439200

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

AUKTIONER & MÄSSOR

- 7/12 Frimärkshuset, myntauktion, Stockholm
14/12 Holmasto Mynthandel, Helsingfors, auktion
2020
25/1 Sigtuna Myntklubb, myntmessa, Märsta
28-29/3 Misab, auktion 34, Stockholm
2/5 Myntkompaniet, Stockholm

Se mer här: ingemars.se/agenda

Roberto Delzanno: Sveriges guldmynt 1512–2020. Värderingspriser – Inventering – Auktionsnoteringar. 2019. ISBN 978-91-639-9466-1. Illustrerad, 450 sidor. Språk: svenska, engelska, tyska.

ÄNTLIGEN HAR DEN internationella samlar- och handlarvärlden begåvats med ett modernt, vackert och aktuellt uppslagsverk med marknadsvärdeorientering rörande guldpåslagningar av svenska mynt med besittningar samt associerade ädla medaljer! Under sensommaren 2019 publicerades och började distribueras denna i flera bemärkelser tunga handbok, i deko- rerat stadigt klotband, sammanställt och utgiven av Roberto Delzanno, med erfarenheter och förflutet i den svenska mynthandelskretsen under 1980-1990-talen. Sedan några år är Roberto "pånyttfödd" stockholms- baserad mynthandlare i egen regi men har periodvis också ägnat sig åt samlandet och därmed tillägnat sig många sådana perspektiv och synsätt som förtjänstfullt framgår av bokens struktur och innehåll.

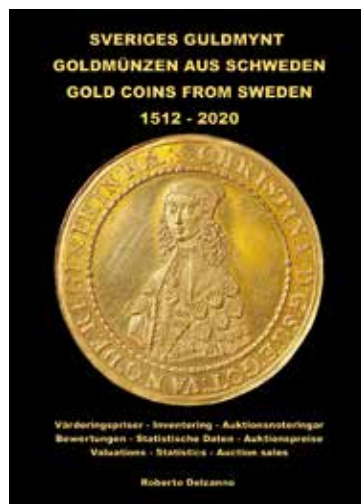
Det är i mångt och mycket med en samlares mentalitet Delzanno tagit sig an denna självpåtagna publicistiska utmaning, vilket präglar bokens tillkomst och arbetsmetoder till färdigt bokverk. Bland de första har han i hög grad utnyttjat de under 2000-talet etablerade sökmotorerna, anbudssajter och hithörande databankar som registrerar, arkiverar och på abonnemangsbasis tillhandahåller de objektsuppgifter som rör auktionerade numismatiska objekt hos allt fler anslutna auktionsföretag världen över. Många av de viktigaste auktionsaktörerna har också hjälpsamt tillåtit Delzanno återpublicering av sådan arkivinformatiön och bilder. På så sätt har han på ett effektivt och klokt sätt genat i sin informationsinsamling och under ett par års hårt

arbete vaskat fram och sammanställt sakliga försäljningsdata återspeglan- de utbudet sedan 2000-talets inled- ning.

Boken följer den rationella kro- nologiska ordningen som medger sökning per regent, från Sten Sture den yngre-epokens avslag i guld av den så kallade Sture-marken med årtalet 1512 och framåt till vår tids jubileumsguldmynt präglade under Carl XVI Gustav. Därmed följer bo- ken *Sveriges Guldmynt* (SG) de eta- blerade referensböckernas indelning och huvudsakliga referensnumrering; *Sveriges Mynt* (SM) – konsekvent från Gustav Vasa (1528) och framåt – och *Sveriges Besittningsmynt* (SB) – konsekvent från Gustav II Adolf (1622) och framåt, smidigt redovisat i löpande konkordansnummerord- ning. Därtill kommer referensnum- mer till den från USA utgivna och sedan 1950-talet i många upplagor utgivna och internationellt refererade Arthur Friedbergs *World Gold Coins* (FB).

Härutöver har Delzanno intresse- väckande nog tillfogat bilder av och noteringar om ett betydande urval kungliga guldmedaljer, utgivna pa- rallellt med guldmynten till erinran av historiska händelser såväl som av belönings- och gåvokarakter. Som introduktion till respektive regentav- snitt samt insprängt bland de många delikata färgbilderna är historiska anekdoter – som regel i stort sett refe- rerade från aktuella auktionsföretags katalogarbeten – om särskilda mil- stolpar bland guldpåslagningarna.

För användare av referensboken *Sveriges Guldmynt* vill jag gärna framhålla två särskilda förtjänster. I aldrig hittills skådad omfattning har databankernas arkiverade digitaltek- niska ytterst skarpa och detaljrika bilder återanvänts i denna bok. Det är med stor glädje man genom många uppförstoringar återupptäcker dessa ofta ganska små mynts konstnärliga förtjänster och detaljrikedom, ofta mäterliga kompositioner av världens

främsta mynt- och medaljgravörer, flertalet av dem faktiskt verksamma på sin tid i och för Sverige! Det är så- ledes ett viktigt skäl till att många av Sveriges ädla präglingsar även beund- ras och utgör eftersökta samlarobjekt internationellt.

Sveriges Guldmynt är i sin sam- manställda form en förnämlig aktu- ell överblick av senaste drygt femton årens internationellt auktionerade svenskelaterade guldpåslagningar per definition. På grund av de flesta äldre guldpåslagningarnas naturliga sällsynthet – bevarade i mycket få på marknaden förekommande exem- plar – innehåller katalogen ymniga hänvisningar till de aktuella försälj- ningstillfällena med angivande av auktionsföretag, tidpunkt, kvalitet och klubbat pris. På så sätt skapas en saklig förankring av de förekomman- de betalda priser som auktionerna redovisar. Detta i sin tur utgör där- med en analysbas för samlarnas och presumtiva köparens egna förberedel- ser och bedömningar av kommande utbud av guldpåslagningar.

Värt att observera är dock att upp- räknade försäljningsreferenser alltså inte tar hänsyn till guldexemplar som utbudits och auktionerats eller på annat sätt bytt ägare före 2000-talet.

Av Delzanno nyttjade databasarkivs information är heller inte heltäckande för de senaste decenniernas utbud, på auktionsmarknaden eller transaktioner privat. Med andra ord måste användare av denna bok nyttja sakuppgifterna med beaktande av relativt okända mörkertal som givetvis kan påverka såväl utbudet som prisen bilden framöver.

Ett generellt rekommendabelt förhållningssätt är dock att bokens refererade population av auktionerade guldpräglingar hyggligt anger inbördes årtals sällsynthetsförhållanden, vilket för typsamlare ger viss vägledning. För en ytterligare bättre helhetsbedömning av tillgång och efterfrågan för pris-värde-indikering finns inga andra genvägar än lång och gedigen självupplevd erfarenhet, något ytterst få individer överhuvudtaget kan göra anspråk på.

Först under 1800-talet och Bernadotte-periodens guldpräglingar stiger upplagorna markant, vilket avspeglar sig i ökat antal exemplar utbudna under den statistiska perioden som databasarkiven medger studier av. Därmed ökar också underlaget för att mer meningsfullt försöka ange indikativa värderingspriser – markörer – som kan tjäna till vägledning för marknadens aktörer – säljare, köpare och auktionärer/säljande mellan-händer.

Delzanno berör också den amerikanska marknadens faiblesse för och i allt ökad utsträckning internationella toleranser för skyddskaps-lade mynt försedda med oberoende så kallad *third-party-grading* – dock noggsamt värt att påpeka att just den svenska bedömningsstandard för mynt är traditionellt mycket strikt och återhållsam jämfört med andra standards tillämpade exempelvis i USA. Begrepp som "ocirkulerat" kan alltså aldrig tolkas bokstavligt utan måste förstås och tillämpas med mycket erfarenhet och förståelse för myntmarknadens aktörsspel. Den internationella myntmarknaden och

omständigheter som alltid påverkar transaktionstillfällena skapar dynamik, vilket till sin natur givetvis kan innebära upp- och nergångar och aldrig en helt statisk prisbild.

På flera håll i *Sveriges Guldmynt* har Delzanno också lyft fram och introducerat resonemang och illustrerade exempel för bedömningsgrunder för kvalitetssättning – vitalt väsentligt för en realistisk tillämpning av bokens informationer – samt därmed en vägledning till ökade insikter om guldpräglingarnas marknads-värde.

Roberto Delzannos energiska satsning reflekterar också en ny-tändning hos såväl den svenska som internationella myntmarknaden. I skrivande stund har aktiviteterna under de senaste 10–15 åren med allt fler samlare, ökade omsättnings-tal på auktioner och den positiva efterfrågespiralen resulterat i en entusiastisk bransch- och hobbyanda. De till synes ständigt närvarande orosmolnen i världsekonomin ger också anledning till att utveckla ett synsätt där alternativt sparande med hithörande riskspridning förefaller meningsfullt.

Delzanno vilar heller inte på sina lagrar och har ambitioner att följa upp den "nådiga guldluntan" med ytterligare katalog som på liknande manér ska sammanställas att omfatta svenska och svenskrelaterade präglingar av mynt och medaljer i silver och övriga legeringar.

Sveriges Guldmynt är en fundamental nytto- och användarbok, bekväm källa till genväg för nytillkomna men även avancerade samlare, en uppfriskande aktualisering om den moderna myntmarknadens dynamik samt – tack vare de färgrika uppför-storingarna – en fräsch påminnelse hur vackra och intressanta historiska guldpräglingar är!

Per-Göran Carlsson

Alingsås Numismatiska Förening
Edshultsvägen 20
441 96 Alingsås

Falu-Borlänge Myntklubb
www.fb-myntklubb.se

Göteborgs Numismatiska Förening
www.gnfnfo.se

Halmstads Myntklubb
Östra Infarten 4
313 31 Oskarström

Kalmar Myntklubb
www.kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb
www.kfvmymnt.se

Myntklubben Skilling Banco
www.mksb.se

Nola Myntklubb, Örnköldsvik
www.infoom.se/nolamymntklubb

Norrköpings Myntklubb
www.norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska klubben i Uppsala
www.nku.nu

Samlarföreningen Klave
Oskarsgatan 12
331 41 Värnamo

Samlarklubben Numis
www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb
www.sigtunamymntklubb.se

Stockholms Myntklubb
www.stockholmsmyntklubb.se

Strängnäs Myntklubb
ga@aotn.eu

Svenska Pollett-föreningen
www.pollett.se

Sävsjö Myntklubb
Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb
medlem.spray.se/sdmyntklubb

Vetlanda Numismatiska Förening
Ölandsgatan 7
574 37 Vetlanda

Villstadortens Myntklubb
Hedvägen 4
314 33 Hyltebruk

Westerbergslagens Myntklubb
Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

Ändringar och tillägg?
Kontakta: info@numismatik.se

Svenska Numismatiska Föreningens Bokbutik

Numismatiska Meddelanden (NM)

- NM XVIII. 1908. Bl.a. Lilienberg, V.E.: *Om svenska mynt och myntvärden*. 10 SEK (20)
NM XXX. *Numismatiska Meddelanden XXX*. 1965. 30 SEK (40)
NM XXXII:1–2. Ehrensvärd, U.: *Medaljgravören Erik Lindberg 1873–1966*. 1974, 1988. 125 SEK/st (170)
NM XXXIII (Tillägnad Bengt Thordeman). 1983. 100 SEK (150)
NM XXXIV. 1983. 100 SEK (150)
NM XXXV. *Studies in Late Anglo-Saxon Coinage*. 1990. 150 SEK (225)
NM XXXVI. Nathorst-Böös, E. & Wiséhn, I.: *Numismatiska forskare och myntsamlare i Sverige fram till 1830-talet*. 1987. 100 SEK (150)
NM XXXVII. *Festskrift till Lars O. Lagerqvist*. 1989. 50 SEK
NM XXXVIII. *Festskrift till Ulla Westermark*. 1992. 75 SEK
NM XXXIX. Tingström, B.: *Avesta Myntmuseum*. 1995. 180 SEK
NM XL. Särtryck ur *Myntningen i Sverige 995–1995* (12 delar). 1995. 10 SEK/st, alla delar 100 SEK
NM XLII. Hesse, B-O.: *Svensk Numismatisk Bibliografi intill år 1903*. 2004. 160 SEK

Smärre skrifter

4. Wallén, L.: *Riksgälden. Den svenska statsskulden 1697–1834*. 1985. 25 SEK (35)
7. Widell, M.: *Militärpolletter*. 1998. 100 SEK
8. Lagerqvist, L. O. m.fl.: *Medaljer utgivna 1873–1998. Belöningar, fonder och stipendier. Hedersledamöter och korresponderande ledamöter. Stadgar*. 1998. 50 SEK
9. *Lars O. Lagerqvists medaljfond*. 1999. 100 SEK
10. Carl Snoilsky. *Skalden som samlade mynt och böcker*. 2004. 50 SEK
12. Elfver, F. (red.): *Johannes Loccenius. En skrift om en lärd man i 1600-talets Sverige*. 2014. 100 SEK
13. Törngren, S.: *Mitt liv i numismatikens underbara värld*. 2010. 50 SEK (100)

Monografier

- Rundberg, J.: *Den svenska örtugsmyntningen under Kristoffer av Bayern till Sten Sture den äldre, ca 1440 till 1470-talets slut. En stampstudie*. 2005. 250 SEK (350)
— *Den svenska örtugsmyntningen under Albrekt av Mecklenburg (1364–1389). En stampstudie*. 2011. 250 SEK (350)
Svensson, R.: *Renovatio Moneta. Brakteater och myntningspolitik i högmedeltidens Europa*. 2012. 250 SEK (350)
Myntstudier. Festskrift till Kenneth Jonsson. Red.: T. Talvio & M. Wijk. 2015. 250 SEK (350)
Krasnobaeva, J.: *Sveonum Monumenta Vetusta. The Numismatic Collection of Elias Brenner and Pavel Grigorievich Demidov*. 2018. 250 SEK (350)

Andra utgåvor

- Appelgren, T. G.: *Förteckning över Antellska myntsamlingens i Helsingfors svenska mynt. Del I–III*, 1908, 1906, 1936. 1 500 SEK
Ehrnsten, F. & Kunnas-Pusa, L.: *Finlands Mynthistoria, Landskapsinventeringen 1. Myntfynd från Nyland*. 2017. 100 SEK
Golabiewski Lannby, M.: *Pengar i folkmun och mynt i seder, bruk och poesi*. 2000. 50 SEK
— *Sveriges Mynthistoria, Landskapsinventeringen 14. Myntfynd från Gästrikland och Hälsingland*. 2018. 100 SEK
— *Kung Knut Eriksson och penningarna*. 2019. 150 SEK (200)
Malmer, B.: *Den Svenska Mynthistorien. Vikingatiden ca 995–1030*. 2010. 250 SEK (350)
Märcher, M.: *Embedsbreve til møntmesteren på Kongsberg 1787–1796. Kilder til numismatik og pengehistorie III*. 2017. 140 SEK
Nordisk Numismatisk Årsskrift. Ny serie, 1. 2015. 150 SEK (250)
Ord med mening. Festskrift til Jørgen Steen Jensen 1. november 1998. 50 SEK
Törngren, S.: *Kristinas ettöringar av koppar. Variantförteckning m.m.* 1991. 50 SEK

Register

- Svensk Numismatisk Tidskrift. Register 1972–1982*. 1986; *Register 1983–1992*. 1994; *Register 1993–2002*. 2004. 45 SEK/st
Register över Numismatiska Meddelanden I–XL. Utgivna av Svenska Numismatiska Föreningen 1874–1995. 1998. 50 SEK

Böckerna säljs direkt hos
Svenska Numismatiska Föreningen
på Banérgatan 17, Stockholm
Öppetider:
se redaktionsrutan här i SNT
Kan också beställas:
tel. 08–667 55 98 eller
info@numismatik.se
Pris inom parentes gäller icke
medlemmar i SNF. Porto tillkommer.

Skarabé
Mynt & Guld AB
 köper och säljer
 MYNT, SEDLAR
 och MEDALJER
 Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
 411 17 Göteborg
 Tel. 031 - 135 088
 skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
 Öppet: Vardagar 10 - 18

MYNTMÄSSA

Sigtuna Myntklubb
 hälsar Dig välkommen
 till Kunskapens Hus i Märsta
 Vikingavägen, Valsta
25/1 2020 kl. 10-15

Ca. 30 utställare
 Försäljning av mynt / tillbehör

Lotteri, Servering
 Entré 20 kronor

Info: tel, 0730-246 499
matsotto@yahoo.se

Bli medlem i

**SVENSKA
 NUMISMATISKA
 FÖRENINGEN**

Stiftad 1873

Arsavgiften är endast
 200 SEK

Som medlem får du
 Svensk Numismatisk Tidskrift
 som utkommer med
 åtta nummer per år
 Inbjudan till föreningskvällar
 med föredrag m.m.
 Reducerat pris på vissa böcker

info@numismatik.se

Myntauktion
 7 december 2019

Katalogen publiceras på vår
 hemsida i mitten av november.

Frimärkshuset
Skandinavisk Filateli AB
 Humlegårdsgatan 13, 114 46 STOCKHOLM
 08-661 74 50
www.frimarkshuset.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNRAR**
*Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur*
www.nordlindsmynt.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER**

Olympiska föremål

Gamla Brogatan 36
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

Öppet: måndag – torsdag 11–13

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 22 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmontra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemarna förbinder sig att ej saluföra förfalskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 139484
besour@telia.com
www.besour.se

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

COLLECTIA AB

Pramvägen 1
312 51 Knäred
Tel. 0430 – 50743 (mån – tors 13–15)
info@collectia.se
www.collectia.se
Kontakt: Jimmy Häggqvist

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Södra Långvägen 17 A
443 39 Lerum
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 Lund
Tel. 046 – 144369
butik@lundsmynthandel.se

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070-6101073

HB MYNTINVEST CORONA

Ö. Storgatan 20
611 34 Nyköping
Tel. 0155 – 286325
corona-coin@tele2.se
www.coronamylnt.se

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON / TICALEN MYNTHANDEL

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 073 – 9540868
numikon@comhem.se

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 122528
petersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Regeringsgatan 6 / Box 16390
103 27 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 2 maj 2020

Ett urval objekt (inkl. köparprovision) som vi har sålt tidigare:

8 öre 1557

Åbo

266.000:-

Danmark

1 kurantdukat 1794

33.000:-

½ daler 1710

58.000:-

4 riksdaler riksmünt 1862

36.000:-

Norge

1 speciedaler 1695

60.500:-

Bättre mynt och hela samlingar mottages till kommande myntauktioner.

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom mer än 20.000 kunder i Sverige och utlandet ser varje auktion via vår hemsida och katalogen.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@philea.se

www.myntkompaniet.se

MYNTAUKTIONER

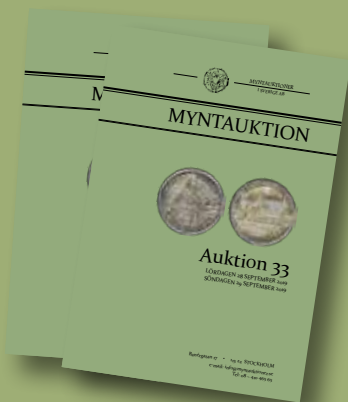
I SVERIGE AB

KATALOGPRENUMERATION 2020

Under 2020 planerar vi att hålla minst två kvalitetsauktioner. Auktionskatalogerna kostar 190 kronor per styck (gäller inrikes leverans). Beställningar som görs genom insättning av beloppet för båda katalogerna, 380 kronor, till vårt bg 399-0090 senast 2019-12-31 garanterar beställarens namn tryckt i respektive auktionskatalog.

SUBSCRIPTION OF AUCTION CATALOGUES

For details about how to order our auction catalogues for 2020, please see www.coinauctions.se.

INLÄMNINGAR

Vi tar fortlöpande emot inlämningar av auktionsmaterial till såväl våra kvalitets- som internetauktioner. Ta del av den nu mycket starka konjunkturen för numismatiska objekt genom att planera en försäljning under 2020. Kom ihåg att vi dessutom har marknadens kanske förmånligaste försäljningsvillkor.

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se